

Чорнойван Я.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

## ІНСТИТУТ РУХІ ЯК ОСВІТНІЙ ПРОЕКТ ВІРИ БАГАЇ

*Стаття присвячена темі освіти і виховання у вірі багаї, а саме застосування духовного виховання в освіті дітей та дорослих. Дана стаття являється спробою автора систематизувати інформацію про освіту і виховання у вірі багаї на основі дослідження освітнього проекту, що має назву Інститут Рухі.*

**Ключові слова:** віра багаї, духовне виховання, Інститут Рухі, навчальний гурток, дитячі класи, підліткові групи, Всесвітній Дім Справедливості.

Одним із центральних принципів соціального віровчення віри багаї є принцип всезагальної освіти. Тема освіти і духовного виховання дітей у вірі багаї має довгу історію, що бере свій початок з найперших часів її зародження і відображається в Священних Писаннях Баба, Багаулли та творах головних спадкоємців релігійної традиції багаї – Абдул-Бага, Шогі Еффенді та продовжує свій розвиток у наші дні через діяльність головного адміністративного апарату віри багаї – Всесвітнього Дому Справедливості (далі – ВДС) та його представника в ООН – Міжнародного товариства багаї.

Проте, не зважаючи на майже двохсотлітню історію втілення в життя проголошеного Багауллою принципу всезагальної освіти та плідну діяльність Міжнародного товариства багаї уже впродовж 64 років, за які було створено більше 400 світових освітніх проектів та декілька тисяч місцевих ініціатив в сфері освіти і виховання в громадах багаї, серед яких почесне місце займає проект Інституту Рухі, на сьогодні спостерігаємо відсутність спеціалізованої літератури з вивчення даної тематики. Лише побіжно в рамках висвітлення світової діяльності віри багаї, знаходимо інформацію про освітні проекти багаї в таких виданнях, як «Нова світова релігія: віра багаї», що написана Вільямом С. Хетчером та Дж. Дугласом Мартіном, «Багаїзм» М. Перкінса та Ф. Хейнсворта, «Віра багаї» Ю. А. Іоаннесяна. На теренах України єдиним сучасним дослідженням, що присвячене вивченню віри багаї та містить відповідний пункт з висвітлення світових проектів багаї, є робота І. В. Чернікової «Історична еволюція багаїзму (середина ХІХ – кінець ХХ ст.)» [див. : 19]. Тому у ситуації відсутності спеціалізованої літератури з заявленої проблематики документи, листи, брошури та періодичні видання, що видаються Національними Духовними Зборами країн світу за підтримки ВДС та Міжнародного товариства багаї, є найважливішими джерелами, які дають можливість виокремити та проаналізувати інформацію про освітні проекти віри багаї. Такими джерелами є зокрема книги для проведення курсів Інституту Рухі.

Отже, досліджуючи особливості організації освітніх проектів віри багаї, і зокрема Інституту Рухі, існування і діяльність якого маємо на меті розглядати як проект духовно-морального спрямування, необхідно реалізувати наступні завдання:

– розкрити значення організації структур з духовно-морального виховання в громадах багаї для втілення принципу всезагальної освіти;

– проаналізувати особливості структур, що забезпечують сферу освіти і виховання у віри багаї, а саме Інституту Рухі.

Розвиток духовно-морального виховання для віри багаї має важливе значення і займає одне з перших місць в періодичних Планах віри багаї, про що свідчить заява Міжнародного товариства багаї з приводу Всесвітньої конференції ООН на вищому рівні з соціального і економічного розвитку в Копенгагені в травні 1995 року. В ній стверджується важливість розгортання кампанії всезагального морального виховання, що повинна надихати і підтримувати місцеві ініціативи в усьому світі з включення духовно-морального виміру в систему дитячої освіти [16].

Розпочати кампанію духовно-морального виховання Міжнародне товариство багаї пропонує через переосмислення ролі вчителя та вихователя для виховання та освіти підростаючого покоління, його особистих якостей, умінь та навичок. Міжнародне товариство багаї у своїй заяві підкреслює: «Альтруїзм повинен спрямовувати всі людські стремління так, щоб щирість і повага до прав інших стали складовою частиною кожного вчинку людини; служіння людству є істинним джерелом щастя, честі і сенсу життя» [16]. Поряд з державними заходами та роботою світської школи, окреслюється важливе місце зусиллям релігійної громади, які повинні тісно співпрацювати як взаємодіючі партнери в духовному вихованні майбутнього покоління.

Прикладом такого наголошення на розвитку морального виховання дітей є дії ВДС. Відповідно до віровчення багаї, існує вищий План Бога, за яким адміністративне управління віри багаї створює періодичні плани, що допомагають організувати діяльність багаї світу. В виданому ВДС П'ятирічному Плані 2006 – 2011 рр. перед громадою багаї було поставлено завдання розвитку трьох основних видів діяльності: навчальних гуртків, молитовних зустрічей і дитячих класів. Інститут Рухі, як освітній проект багаї, займає центральне місце в організації та проведенні зазначених видів діяльності громади. Так навчальні гуртки для дорослих використовують матеріали, розроблені Інститутом Рухі. Завдяки успішній роботі Інститутів Рухі в громадах багаї в усьому світі значно прискорився довготривалий процес, в якому формується всесвітня система освіти багаї. Вчителі дитячих класів готуються з числа студентів, які пройшли повний курс Інституту Рухі, та використовуються програми, що розроблені даним курсом [5]. Однак вчителю не забороняється створювати власні програми. Для охоплення всіх вікових груп віруючих створено освітній напрям для підлітків – підліткові групи.

Інститут Рухі (*«рухі»* означає – духовний) – освітній проект віри багаї, що створений групою багаї в місті Пуерто Техадо, Колумбія, під керівництвом Національних Духовних Зборів країни більше 50 років тому [6]. Основним завданням проекту було створення методики духовного виховання людини і спрямування її до активної участі в розвитку цивілізації. Курси Рухі почали проводитися в 1970-х роках в Колумбії, а пізніше у сусідніх країнах Латинської Америки і поступово розповсюдилися на усі громади багаї світу. З моменту відкриття курсів за декілька років понад сто тисяч віруючих в усьому світі взяли участь у програмах більш ніж трьохсот постійних інститутів з підготовки. З часом більшість регіональних інститутів вивели процес навчання на нову стадію, створивши мережу навчальних гуртків, які, спираючись на таланти віруючих, розвивали роботу інституту на місцевому рівні. За час свого існування проект довів власну

життєздатність і ефективність в досягненні своєї основної мети – духовний розвиток громади.

Курс навчання триває близько 30 годин. Заняття ведуться в групах від 3-х і більше чоловік методом інтерактивного навчання. Курс пропонує його учасникам задуматись над духовною природою людей, розкрити їхнє внутрішнє благородство і свободу, осягнути динаміку розвитку людського потенціалу, що здійснюється через служіння людям.

На місцевому рівні навчальні курси, запропоновані Інститутом, проводяться в маленьких групах, де допомогу надає людина, яка виступає в ролі ведучого, – «співробітник». В Інституті Рухі термін «співробітник» застосовується до всіх, хто проходить курси навчання в Інституті, викладає в них або використовує матеріали Інституту, причому незалежно від місця проживання людини [2]. Інші члени групи складають контингент студентів і у процесі навчання звертаються до ведучого за допомогою. При цьому всі учасники чітко усвідомлюють, що вони беруть участь у процесі взаємного навчання. Відповідальність за навчання лежить на кожному з них. Перед студентом повинен ставиться завдання самостійно проявляти активність в надбанні знань. Ведучий спрямовує цей процес, а також отримує можливість по-новому поглянути на матеріал, що вивчається [17, с. 4].

Матеріали Інституту Рухі розробляються Інститутами з Підготовки та видаються Національними Духовними Зборами, є обов'язковими для проведення навчальних класів. Книги Рухі являють собою своєрідні зошити, в яких викладаються відповідно до заявленої теми витримки із Священних Писань, а також містяться вправи, які пов'язані з ними. Такий виклад допомагає віруючому, по-перше, глибше вивчити основи віровчення та історію віри багаї, повторити та краще запам'ятати головні молитви, замислитися над людськими якостями, здібностями та обов'язками, які в основному ілюструють згадані витримки. В межах проходження курсу Інституту Рухі кожен студент має право повернутися до попередніх книг або пройти курс певної книги спочатку, якщо відчуває в цьому потребу.

Матеріали Інституту Рухі постійно корегувалися з урахуванням багатолітнього міжнародного практичного досвіду, про що свідчать часті перевидання так званих *Книг Рухі*. На сьогодні робота з матеріалами проекту продовжується. Так в листі ВДС до багаї світу від 12 грудня 2011 року зазначається про можливе доповнення існуючої послідовності курсів новими Книгами Рухі в кількості близько десяти, що будуть присвячені конкретним видам служіння віруючого багаї, а також і небагаї, та матимуть відношення до таких потреб громади багаї, як координація та управління, соціальна діяльність та залучення до дискурсів суспільства [14].

В програму Інституту Рухі до 2011 року входило сім книг, а саме:

- Книга 1 (або Рухі-1) «Роздуми про життя духу»;
- Книга 2 (Рухі-2) «Піднятися на служіння»;
- Книга 3 (Рухі-3) «Духовне виховання дітей»;
- Книга 4 (Рухі-4) «Подвійне Богоявлення»;
- Книга 5 (Рухі-5) «Аніматори підліткових груп» (або «Духовне виховання підлітків»);
- Книга 6 (Рухі-6) «Навчання Божій Вірі»;

- Книга 7 (Рухі-7) «Разом йти шляхом служіння». З 2011 року розпочинається розробка двох нових книг:
- Книга 8 (Рухі-8) «Заповіт»;
- Книга 9 (Рухі-9) «Сімейне життя».

Рухі-1 – 7 – серія книг, яка допомагає досягнути віруючому такі питання, як: «Хто я?», «Сенс мого життя?», «Які мої відносини з Богом?».

Книга 8 відкриває нову серію з новими питаннями: «Я і громада», «Я і суспільство».

Всі книги спираються на Священні Тексти та твори основоположників релігійної традиції, а також містять посилання на знання, уміння та навички, набуті під час проходження попередніх книг. Так послідовність матеріалів Інституту Рухі спрямована на досягнення трьох цілей: розвинути духовне бачення; передати знання про віру; допомогти знайти навички для конкретних видів служіння.

У одному з розділів книги може бути зроблений акцент на будь-яку з трьох цілей [15]. Співробітник повинен допомогти учасникові зрозуміти кожен урок на трьох рівнях засвоєння: значення слів і речень, вживання понять, що вивчаються, у своєму житті і діяльності і, нарешті, застосування цих понять в певних схожих ситуаціях [5]. Головну концепцію, закладену в основу всіх книг Інституту Рухі, незалежно від цілей кожної з них, можна висловити фразою «йти шляхом служіння» [14]. Ті, хто розпочинає навчатися за програмою Інституту, стає на шлях особистого духовного розвитку і служіння людям. Різні курси допомагають учасникам в цьому, знайомлячи їх з певними концепціями, спрямовуючи їх на вдосконалення духовних якостей і вироблення належного ставлення до справи і розвиваючи в них навички і здібності, необхідні для того, щоб визначити свій власний шлях служіння [16].

Книга 1 Інституту Рухі – «Роздуми про життя духу» – складається з трьох частин: «Розуміння Писань багаї», «Молитва» та «Життя і смерть» [17].

Перша частина книги вчить людину необхідності глибокого замислення над сенсом кожного морального, етичного твердження, ідеалів, моделей поведінки і життя, які пропонують етичні та релігійні системи як правильні, правдиві та гармонійні. Ця частина вчить не просто зрозуміти, вона вчить замислюватися щомиті як ці норми моралі і правила поведінки й життя людина має і може застосувати у своєму власному житті і в житті суспільства.

Друга частина книги звертається до психології молитви. Викладання даної теми має на меті роз'яснити саме поняття «молитва» і допомогти учасникам усвідомити її величезну важливість як одного із законів Одкровення віри багаї; пробудити в учасників курсів бажання «говорити з Богом» і почуття радості від близькості з Ним; навчити учасників ставлення, з яким потрібно підходити до молитви, навчити правильно молитися.

У третій частині висвітлюється тема життя і смерті, що включена в першу книгу програми Інституту, оскільки ця тема вважається суттєвою для розуміння учасниками курсів тих шляхів служіння, які вони оберуть для себе. Кожен розділ цієї частини відкривається тематичним введенням або витягом з Писань багаї і завершується набором вправ, розроблених для того, щоб допомогти учасникам курсу зрозуміти мову і сенс висловлювань. На відміну від двох інших частин книги, які включають в себе вправи на

обдумування того, яким чином учні можуть застосувати певні ідеї у своєму житті, а також у житті своїх громад, тут, внаслідок абстрактної природи самого матеріалу, всі справи оперують на рівні понять. Тільки в останньому розділі міститься прохання до учасників – подумати про застосування в їхньому житті знань, отриманих на цьому курсі.

Отже, у процесі вивчення цієї книги розвиваються: здатність читати Писання та замислюватись над їх значенням; пропонується матеріал, що сприяє усвідомленню духовної природи людини; розуміння концепції і значення молитви, цілей та смислу життя. Заняття за книгою «Роздуми про життя духу» допомагають самовизначенню віруючого.

Книга 2 Інституту Рухі – «Піднятися на служіння» – спрямована на розвиток навичок і вмінь для певних видів служіння [15]. Головну концепцію, закладену в основу всіх книг Інституту Рухі, незалежно від цілей кожної з них, можна виразити словами «йти шляхом служіння». Ті, хто починає навчатися за програмою Інституту, стають на шлях особистого духовного розвитку і служіння людям. Різні курси допомагають учасникам у цьому, знайомлячи їх з певними концепціями, направляючи їх на вдосконалення духовних якостей і вироблення належного ставлення до справи поширення віри і розвиває в них навички та здібності, необхідні для того, щоб визначити свій власний шлях служіння. Цей шлях обов'язково має починатися з дуже простих видів служіння, які, у міру розвитку здібностей учасників, поступово будуть ускладнюватися. Розвиваються навички проведення курсів поглиблення для членів громади і представлення вчення Багаї в бесідах з оточуючими.

Книга 3 – «Духовне виховання дітей» – дає знання про концепцію виховання Багаї, висвітлюються основні ідеї, що стосуються освіти і виховання Багаї [5]. Автори роблять спробу окреслити основні принципи і поняття, які повинні бути покладені в основу освітньої системи віри Багаї, на створення якої в майбутні десятиліття громади Багаї в усьому світі покладають великі зусилля. Дане видання розвиває навички проведення простих занять з дітьми, дає можливість виробити початкове, робоче визначення мети і завдань дитячих класів Багаї. В другому розділі запропоновано уроки готові до застосування в межах дитячих класів Багаї.

Книга 4 – «Подвійне Богоявлення» [3]. У навчальній програмі Інституту Рухі три частини четвертої книги допомагають студентам отримати систематичні знання життєписів Баба і Багаулли. Тут представлено хронологічний опис життя кожного з них. Ці хронологічні розповіді, особливо в частині, присвяченій життю Багаулли, доповнені уривками з Писання, які висвітлюють окремі з духовних тем, пов'язаних з особою Богоявлення. Деякі з уривків супроводжуються вправами, а деякі вимагають лише повторного читання та індивідуальних роздумів.

Книга 5 – «Аніматори підліткових груп» [1]. Три розділи цієї книги зосереджені на концепціях, навичках, якостях і відносинах, які вожаті підліткових груп будуть застосовувати для ефективної освіти і виховання підлітків.

Книга 6 – «Навчання Божій Вірі» – розвиває навички навчання вірі для окремого віруючого особисто, а також для проведення домашніх зустрічей з іншими віруючими або в колективних заходах громади [12].

Книга 7 – «Разом йти шляхом служіння» – допомагає отримати навички, що необхідні для проведення навчальних курсів за книгами Рухі 1 – 6, розвиває розуміння ролі мистецтва і ремесел у процесі навчання і виховання [2].

Книга 8 – «Заповіт» – це перша книга в історії Інституту Рухі, під час проходження якої використовуються додаткові матеріали, без залучення яких частина її цінності для віруючого втрачається. Це найскладніша частина курсу Рухі, так як охоплює Заповіт Бога з віруючими, Багауллі, Абдул-Бага і Шогі Еффенді, а також розкриває адміністративний порядок віри багаї. Для багаї Заповіт – це унікальне явище в історії розвитку віри багаї та людства загалом.

На початку 2012 року в громадах багаї на місцях розпочато навчання лише з першою частиною Книги 8 Інституту Рухі, яка вже опублікована, але вийшла малим накладом. Сьогодні ми є свідками живої роботи в громадах багаї з усього світу з матеріалами Інституту – протягом декількох місяців існування нового курсу, його зміст був значно доопрацьований та виправлений.

Книга 9 – «Сімейне життя» – на сьогодні ще не опублікована, її матеріали перебувають на стадії розробки. Проте відомо, що в змісті даного курсу плануються до розгляду такі питання: сімейне життя багаї та духовна основа процвітання сім'ї [9].

Проект Інститут Рухі застосовується для роботи як в середині громади з послідовниками віри багаї, так і з залученням небагаї – людей, що не відносять себе до даної релігійної традиції. Діяльність проекту займає важливе місце в упорядкуванні духовного виховання віруючих багаї, а також є прикладом організованого навчання основам віровчення в душі недільної школи. Залучення до проекту небагаї вказує на відкритість віри багаї для суспільства, а також допомагає ознайомити всіх бажаючих з віровченням релігії. Очевидною видається претензія курсів на можливе залучення небагаї до послідовників віри. Хоча останнє не окреслюється як основна мета Інституту, проте даного факту не можна заперечувати, особливо в контексті письмових звернень ВДС до громад багаї, де йдеться про розширення кластеру через збільшення потоку учасників курсів Рухі [14; 11].

Інститут Рухі – освітній проект, основним завданням якого є створення методики духовного виховання людини і спрямування її до активної участі в розвитку цивілізації. Матеріали Інституту Рухі постійно корегуються з урахуванням багатолітнього міжнародного практичного досвіду. В програму Інституту Рухі входять вісім книг та планується видання дев'ятої. Дані матеріали розкривають потенціал віруючого в досягненні трьох цілей: розвинути духовне бачення, передати знання про віру, освоїти навички для конкретних видів служіння людству. Основна послідовність курсів, пропонує Інститут Рухі, спрямована на розвиток духовних і моральних якостей людини, не залежно від того, чи відносить вона себе до послідовників віри багаї. Педагогічний арсенал, що використовується в книгах Інституту Рухі, має велике практичне значення, з одного боку, для створення в майбутньому системи освіти багаї, з іншого боку, для збагачення світового педагогічного досвіду.

*Література:*

1. Аниматоры подростковых групп : Институт Рухи. [Электронный ресурс] / Духовное Собрание Бахаи России ; [пер. с англ.]– Санкт-Петербург, 2002. – Книга 5. // Независимая архивная служба «Архивы – память общины». – Режим доступа : <http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi1-g.htm>. 1
2. Вместе идти по пути служения : Институт Рухи. [Электронный ресурс] / Духовное Собрание Бахаи России ; [пер. с англ.]– Санкт-Петербург, 2002. – Книга 7. // Независимая архивная служба «Архивы – память общины». – Режим доступа : <http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi1-g.htm>.
3. Двойное Богоявление : Институт Рухи. [Электронный ресурс] / Духовное Собрание Бахаи России ; [пер. с англ.] – Санкт-Петербург, 2002. – Книга 4. // Независимая архивная служба «Архивы – память общины». – Режим доступа : <http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi1-g.htm>.
4. Діяльність громади багаї України. [Електронний ресурс] / Національні Духовні Збори багаї України. – Режим доступу : <http://www.bahai.ua/activities.html>.
5. Духовное образование детей : Институт Рухи. [Электронный ресурс] / Духовное Собрание Бахаи России ; [испр. изд.] – Санкт-Петербург, 2000. – Книга 3. // Независимая архивная служба «Архивы – память громады» – Режим доступа : <http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi3-2-r.htm>.
6. Институт Рухи. [Электронный ресурс] / Дальнейшие размышления об Институтах по Обучению – подборка писем Международного Центра по обучению. // Библиотека исследователей Веры Бахаи. – Режим доступа : <http://www.bahai-library.com/russian/teach/institut.html>.
7. Институты по подготовке. [Электронный ресурс] / Всемирный Дом Справедливости. – Режим доступа : <http://www.bahairesearch.com>.
8. *Иоаннесян Ю. А.* Вера Бахаи. / А. Ю. Иоаннесян. – СПб. : Азбука-классика; Петербургское Востоковедение, 2003. – 320 с. – (Мир Востока). 348
9. История проекта Рухи. [Электронный ресурс] / Курсы Рухи. / Учебные материалы. / Литература. // Община Бахаи г. Черновцы. / – Режим доступа : <http://bahai.cv.ua/index.html>.
10. Как обеспечить вступление в Веру больших групп людей : Содействие процессу вступления в Веру больших групп людей. 19 мая 1994 г. Национальному Духовному собранию бахаи Соединенных Штатов. / Регион. Духов. Собр. Бахаи Украины, Беларуси, Молдовы. Всемир. Дом Справедливости. – Б. в. д. Вып. 1. – 48 с.
11. Набирая скорость. [Электронный ресурс] / Международный Центр по Обучению. – Режим доступа : <http://www.bahairesearch.com>.
12. Обучение Божьей Вере : Институт Рухи. [Электронный ресурс] / Духовное Собрание Бахаи России ; [пер. с англ.]– Санкт-Петербург, 2002. – Книга 6. // Независимая архивная служба «Архивы – память общины». – Режим доступа : <http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi1-g.htm>.
13. *Перкинс М., Хейнсворт Ф.* Бахаизм. / М. Перкинс, Ф. Хейнсворт ; [пер. с англ.]. – М. : СКТЬ-16, 1990. – 63 с.
14. Письмо Всемирного Дома Справедливости от 12 декабря 2011 года [Электронный ресурс] // Библиотека писаний бахаи. – Режим доступа : [http://www.bahaiwritings.ru/?lang=rus&search=12 декабря 2011&book=true&limit=0,10](http://www.bahaiwritings.ru/?lang=rus&search=12%20декабря%202011&book=true&limit=0,10).
15. Подняться на служение : Институт Рухи. [электронный ресурс] / Духовное Собрание Бахаи России ; [пер. с англ., 2-е изд., испр.]. – Санкт-Петербург, 2002. – Книга 2. // Независимая архивная служба «Архивы – память общины». – Режим доступа : <http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi2-g.htm>.
16. Процвітання людства : Заява Міжнародного співтовариства багаї на Всесвітньому самміті ООН у Копенгагені, берез. 1995 р. [Електронний ресурс] – К. : Національні Духовні Збори Багаї України, 2004. – Режим доступу : [http://www.bahai.ua/tpoint\\_ua.html](http://www.bahai.ua/tpoint_ua.html).
17. Размышления о жизни духа : Институт Рухи. / Духовное Собрание Бахаи России ; [пер. с англ., 2-е изд., испр.]. – К., 2008. – Книга 1.

18. Хэтчер Уильям С., Мартин Дж. Дуглас. Новая мировая религия : Вера Бахаи. / Уильям С. Хэтчер, Дж. Дуглас Мартин ; [пер. с англ. С. Сухарева]. – К., 2001. – 68 с.
19. Чернікова І. В. Історична еволюція багаїзму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / І. В. Чернікова. – Дніпропетровськ, 2001. – 15, [1] с.
20. Эсслемент Дж. Э. Бахаулла и новая эра. / Дж. Э. Эсслемент ; [пер. Д. В. Пивоварова]. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 1991.

### *Annotation*

*Chornoivan Yana Vasylivna The Ruhi Institute as an educational project of the Bahá'í Faith. The article is sanctified to the theme of education and education in the Baha'i Faith, namely application of spiritual education is in education of children and adults. This article is the attempt of author to systematize information about education and education in the Baha'i Faith on the basis of research of the educational project named The Ruhi Institute.*

**Keywords:** *the Bahá'í Faith, spiritual education, The Ruhi Institute, study circle, Children Classes, Junior Youth Classes, Universal House of Justice.*